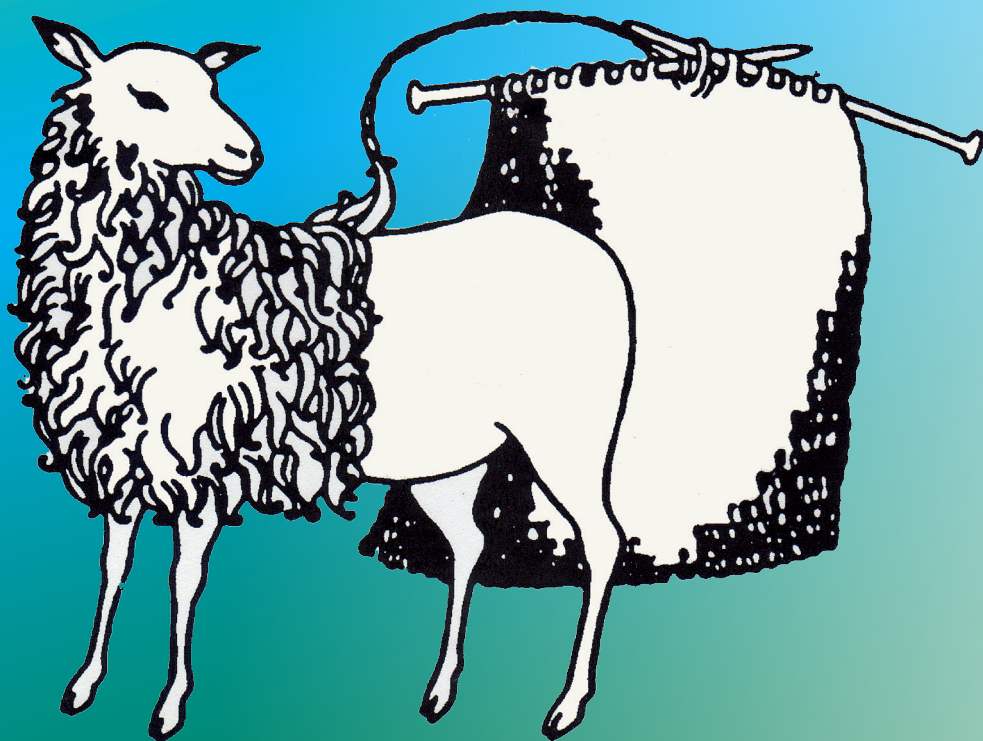

RYABLADET

MEDLEMSTIDNING FÖR RYAKLUBBEN

NUMMER 1/2 2017

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Trevlig sommar

Så var det dags för Ryabladet nr 1-2 2017

Här kommer lite av vad som hänt inom Ryaklubben sen förra Ryabladet

Birgitta

Inloggning: ryaklubben **Nytt Lösenord:** lång ull

I detta nummer:

Ordförande har ordet

Årsmöte 2017

Ryafår genbank

Ullbedömning 2016

Ryaklubben i Kil

Branschträff Halland

Material till nästa Ryablad senast **20170915**

Sänt detta till: **webmaster@ryaklubben.se**

Birgitta Söderlind Hörberg

Holmahult Östergård 34

36293 Tingsryd

Tel. 070 528 64 82

Adress till vår hemsida: www.ryaklubben.se

Hej Ryavänner!

Här kommer första "Ryabladet" i elektroniskt utförande.

Efter avslutad lamning har det blivit svårt att få ut djuren på bete pg a kyla och regn. Regnet behöver vi ju, men kylan! Vi får tro att det blir ett bra betesår tillslut.

Årets årsmöte blir i på Orust, se separat inbjudan. Hoppas många har möjlighet att delta. Det är mycket som ska diskuteras, bl a namnbytet, stadgeändringar och fler regionindelningar.

Genom ett missförstånd har nästa periods EU-ansökan inte blivit gjord i tid. Det innebär att vi får köra ett "lågbudget-år". I samband med årsmötet blir det ull-och kropps-kurser. Vi ska äv försöka få till någon ytterlige kursverksamhet under året. Vad gäller ullbedömningen, som hittills varit helt EU-finansierad kommer den att ske till självkostnadspris, dvs 100:- inkl. moms/djur. I början på nästa år får vi besked om periden 2018-19 och kan då få ut förskott. Där kan det vara läge för den som lämnar in ullprover på vuxna djur, att passa på.

Med önskan om ett bra fårår/Annika

Välkommen till Ryaklubbens årsmöte 2017 19 -20 augusti på Orust

Årets möte blir hemma hos Birgitta och Kent Alexandersson, Bråten 216, Hasslebacken, Svanesund.

Lördag 19/8

9:30–10:00	fika
10:00	årsmöte
13:00-13:45	lunch
14:30-17:30	studiebesök hos Tina och Håkan Blidberg, Där vi blir visade det nya fårhuset. Håkan Som är Riksdomare, går igenom metoden för kroppsbedömning och Tina visar hur hon trycker på skinn. Här finns möjlighet att ta med egna skinn för tryckning. Skinnen ska ha slipad baksida. Färjan tillbaks till Orust går 17:48 och 18:18.
19:30	middag

Söndag 20/8

09:00	Tid reserverad för konstituerande möte alt. Mönstring av gårdens lamm.
10:30	Kia Gabrielsson, som är ullsorterare på Wåhlstedts, pratar ull. Här blir tillfälle att äv. diskutera egen medhavd ull/ resp. fäll. Samtidigt passar vi på att fika
13:00	lunch
14:00	Beroende på hur tiden använts på förmiddagen, finns här äv. möjlighet till mönstring och diskussioner kring detta.

Mat och fika till självkostnadspris. Självkostnad för tryckfärgen kan uppstå.
Boendeförslag: Egen husbil/husvagn, hyra av stuga i området och i mån av
plats ett par boende i familjens hus. Vandrarhem kan också vara ett alternativ.
Vore mycket roligt att få träffa er på årsmöte ute i skärgården!

Styrelsen och region Väst

Ryafår-genbanken

Vi har fått förfrågan från Jordbruksverket om Ryaklubben är intresserad av att samla semindoser till genbanken. I nuläget finns 4 doser från Rya. Styrelsen har beslutat att så bör ske. Tappning och infrysning kommer att ske på Alebäcks stuteri, som ligger mellan Skara och Lidköping i Västergötland. På anläggningen hanteras också de doser som ska användas för seminverksamheten, i nuläget Gotland och Dorper. Doserna kommer att ägas av Jordbruksverket och ett kontrakt kommer att upprättas.

Syftet är bl a att kunna stödja bevarandet av små populationer och vara en genetisk reserv. Det är önskvärt med en jämn fördelning av antalet donatordjur av de raser som bidragit till genbanken. Som långsiktigt mål bör det finnas genetiskt material från 50 individer per ras, så **obesläktade** som möjligt i genbanken. Som kortsiktigt mål, fram till 2020, bör det finnas genetiskt material från 20 individer.

Baggar som är lämpliga för bevarandet ska ha använts i avel tidigare och därmed vara bevisat fruktsamma, vara rastypiska med full härstamning och mönstrade. Det bästa är om vi kan få ihop baggar som inte är så nära besläktade och även att vi får med de olika färgvarianterna. Insamlingen ska ske i september och baggarna kommer tillbaka till sina ägare i tid inför betäckningssäsongen. (Alla baggar kommer att hysas avskilt från varandra och all hantering sker med tanke på smittskyddet.)

Det finns mycket instruktioner och krav som jag kan delge redan nu för intresserade.

Annika

Då vi startade Ryaklubben 1978 var målen bl a att ryafårägare lättare skulle få kontakt med varandra för utbyte av livdjur och erfarenheter.
 Det var också viktigt att hjälpa åt att få fram högkvalitativ ryauull, säljbar till spinnerier som kunde hantera ryauullens längd o styrka samt behövde ullen för att spinna exklusiva garner.
 Försäljning av ryauullen till bra pris skulle vara en god hjälp att öka intresset för ryafårsavel.
 Med hjälp av ullbedömningen och intresserade djurägare som via urval rensade bort de djur som ej hade ryauull eller ryauull av mindre god kvalitet kunde ullkvaliteten förbättras.

RYAKLUBBENS ULLBEDÖMNING 2016

Antal bedömda djur: 406 Därav vita: 253, bruna: 55, svarta: 87, blandade färger: 11

EJ RASTYPISK ULL

Vita: 2 st + 2st ?	Bruna: 1 st	Svarta: 2 st + 2 ?	Blandade färger: 0
--------------------	-------------	--------------------	--------------------

MELERAD ULL

1 anm. Vita: 13 st	Bruna: 2 st	Svarta: 21 st	Blandade färger: 0
2 anm. Vita: 9 st	Bruna: 22 st	Svarta: 23 st	Blandade färger: 3 st
3 anm. Vita: 2 st	Bruna: 32 st	Svarta: 27 st	Blandade färger: 3 st

MÄRGANLAG KORTA GROVA BOTTENHÅR, KGBH

1anm. Vita: 72 st	Bruna: 8 st	Svarta: 4 st	Blandade färger: 3 st.
2 anm. Vita: 28 st	Bruna: 4 st	Svarta: 0	Blandade färger: 1 st
3 anm. Vita: 7 st	Bruna: 2 st	Svarta: 0	Blandade färger: 0

MÄRGANLAG I TÄCKHÅR

1 anm. Vita: 23 st	Bruna: 2 st	Svarta: 5 st	Blandade färger: 0
2 anm. Vita: 6 st	Bruna: 0	Svarta: 2 st	Blandade färger: 0

MÄRG I KORTA GROVA BOTTENHÅR, KGBH

1 anm. Vita: 20 st	Bruna: 5 st	Svarta: 4 st	Blandade färger: 0
2 anm. Vita: 20 st	Bruna: 3 st	Svarta: 1 st	Blandade färger: 1 st
3 anm. Vita: 15 st	Bruna: 5 st	Svarta: 0	Blandade färger: 1 st

MÄRG I TÄCKHÅR

1 anm. Vita: 27 st	Bruna: 9 st	Svarta: 7 st	Blandade färger: 2 st
2 anm. Vita: 12 st	Bruna: 12 st	Svarta: 5 st	Blandade färger: 0
3 anm. Vita: 8 st	Bruna: 4 st	Svarta: 0	Blandade färger: 2 st

GOBELÄNG

Inga anmärkningar

GROV ULL

Inga anmärkningar

FEL SAMMANSATT ULL

Inga anmärkningar

(MATT) SKÖR ULL

1 anm. Vita: 22 st	Bruna: 1 st	Svarta: 3 st	Blandade färger: 0
2 anm. Vita: 9 st	Bruna: 0	Svarta: 0	Blandade färger: 1 st
3 anm. Vita: 1 st	Bruna: 0	Svarta: 0	Blandade färger: 0

GENOMSYDD LOCK

Inga anmärkningar

DÖDHÅR

1 anm. Vita: 8 st

Bruna: 2 st

Svarta: 3 st

Blandade färger: 2st

Under rubriken Blandade färger återfinns: Grå, grå?, vit+brun, vit+svart+brun, vit+svart+svart, vit+svart

Ullbedömningen utförd av Sonja Thyen

Ryaklubben var representerad på fårfesten i Kil FÅR Sverige i Tiden!

Fårfest i Kil 3 - 5 mars 2017!

Här kommer några bilder som Carin Tiden har tagit.

Om ni vill se mer går det bra att gå in på

<http://farfestikil.com/index.html>

Regional branschträff kring ull i Halland

En entréhallsbänk passar bra för att ställa ut Ryauull med garn och fäll i tre färger.

Kultur i Halland bjöd in till en branschträff 22 april 2017 tillsammans med Fåravelsförbundet och Munkagårdsgymnasiet. Dagen samlade c:a 70 personer, allt från fårägare till konsthantverkare, ullstationen i Himle (dit man lämnar ull till Toarps säteri), nätbutik för ullkläder från Norge och nålfiltningssindustri.

Initiativtagare var **Marita Jönsson**, utvecklare av slöjd och konsthantverk i Region Halland, förr var titeln hemslöjdskonsulent. Hon driver också Sticknätverket med återkommande mail om kurser, evenemang mm. Marita inledde dagen med att Hallands landskap lämpar sig för får och att c:a 28000 tackor + lamm fördelade på runt 450 besättningar finns här. I Sverige tas endast 20% av ullen om hand. Löftadalens folkhögskola driver postgymnasial textilutbildning.

Maria Löfvén presenterade Munkagårdsgymnasiet, där 127 elever är inriktade på djurskötsel, i huvudsak gris och ko; 6 finullstackor används i undervisningen men har inte lammats i år. Bl.a. Jeanette Carlsson från Öströö fårfarm efterlyste utbildade fårskötare. En kvinna hade träffat erfarna och kunniga fårskötare bland afghanska flyktingar.

Mia Hedberg, ordförande i Hallands fåravelsförening med 220 tackor berättade om Fåravelsförbudet och om det sorgliga med all ull som eldas upp (trots hög antändningstemperatur), plöjs ner, läggs ut i skogen mm. Det lönar sig inte ekonomiskt att ta hand om ullen.

Hur kan mer ull tas tillvara?

Det behövs:

- * Ökad efterfrågan
- * Ökad kunskap om ull hos fårägare och fårklippare
- * Kontaktvägar mellan fårägare och hantverk – industri
- * Fler ullstationer
- * Enklare och billigare frakt till spinnerier.

”Det skall vara lätt att göra rätt”.

På åhörarplats satt **Hans Bulthuis** som renoverar gamla byggnader, bl.a. lägger han vass- och halmtak. Han har köpt in ett ulltvätteri till Gotland. Han berättade att försöken i Skåne med att göra husisolering av skräpull har lagts ner, då tvättningen är för dyr (nödvändig för att undvika ohyra, men forskning pågår om alternativa metoder).

En nyhet i Aftonbladet: Fjällräven säljer nu tröjor tillverkade av svensk ull.

Kerstin och Carl-Oscar Allered, svensk mästare i fårklippning 2016, samtalar om Kirgizistans tolvade världsarv.

Kerstin Gustafsson, textilkonstnär, författare mm, har idogt hävdats ullens fantastiska egenskaper ungefär sedan köp-slit-släng-ideologin drog som en stormvind över Västvärlden. Industriell textiltillverkning bygger från början på mångtusenårigt hantverkskunnande, och det vore klokt att inte glömma av det sambandet.

Bl.a. det uppstoppade Hallandsfåret på Varbergs fästning visar att svenska får före 1850 hade ull av Ryatyp. I och med industrialiseringen började svenskarna importera får från de länder där maskinerna utvecklades, för att anpassa ullen till maskinerna.

På 1900-talet utvecklades syntetmaterial och billig bomull som kräver idelig tvättning, till skillnad från ull av god kvalitet som bara behöver vädras. Vadmal – ylletyger som är valkade och krympta – stöter bort vatten bättre än impregnerade syntettyger. Och värmer även om de utsatts för väta, för ull absorberar inte vatten, bara fukt, d.v.s. vattenånga.

Varför skall vi gå klädda i plastpåsar med hål? Som luktar illa efter några dagars användning. Superwash betyder plastbehandlad ull – helt i onödan.

Vi behöver inte slösa vatten, kemikalier och arbete på tvätt, egentligen.

Olika ulltyper diskuterades – starka täckhår som hos rya och angoraget ger slitstarka ullstrumpor.

Texel m.fl. har ull som inte tovar sig och är bra till fyllning i kuddar och täcken.

Ryafårets bottenull och finull är finfibrig och värmande – så varför importera Merinoull?

Till skillnad från syntetmaterial, modenycker mm har ullen inget reklamkonto. Det skulle behövas!

Special Guest på branschträffen var Dinara Chochunbaeva från Kirgizistan. Hon är konstnär och bl.a. Vice President of the World Craft Council of Central Asia (under Unesco), utvecklingschef i Kirgizistan för att bevara världsarvet i form av hantverkskunnande kring tovad ullmattor mm. Hon var i Sverige för att förbereda utställningen på Varbergs fästning februari-augusti 2018 av en kirgizisk jurta (bostadstält tillverkat av tovad ull). Här står Dinara och Kerstin framför paradisäppelträdet på Kerstins kringbyggda gård.

Marianne Fröberg berättade hur hon och flera andra nyblivna pensionärer från Stockholmstrakten kläckte idén och skapade Båvens ullspinneri i Södermanland med Mini-Millutrustning från Belfast i Kanada. De lönespinner, liksom knappt femton småspinnerier runt om i Sverige (men det är bara Wålstedts som klarar full längd på Ryauyll utan ”tromber” på garnet).

Karl Ivanovic, produktchef på Nordifa Engineered Textiles i Halmstad, är textilingenjör från Borås. Företaget har c:a 60 anställda. Han berättade om tillverkning av nålfiltade produkter, bl.a. dammfilter till kullager, tätningar, packningar, rensningspluggar, tjock filt till högtalare och filt till norska skor. De använder 126 olika fibrer, varav 4 ullkvaliteter, och importerar 20 ton ull per år från Nya Zeeland, Australien och Latinamerika, dock ej Argentina. Till skillnad från svensk ull är den importerade ullen sorterad och klassificerad, för tillverkningen kräver specificerad kvalitet till varje produkt. De betalar c:a 30 kr /kg för ullen.

Jeanette Carlsson berättade om hur hon och maken Kristian startade somarrendatorer på Öströö för 30 år sedan med 30 tackor, i stark motvind (slopat frysbidrag, en stark opinion mot pälsprodukter och centralisering av Scans slakterier). Slakterierna ville inte ha lammkött, men folk efterfrågade det. Med stor uppfinningsrikedom och mycket arbete skapade de vad de saknade. Nu har de 550 Gotlandstackor, gårdsbutik sedan 1992 och slakteri sedan 2001.

De slaktar 900 egna lamm och får och legoslaktar åt oss som bor i närheten, totalt 3000 djur per år. Servering, evenemang och lammsafari lockar 50000 besökare per år till gårdsbutiken. Jeanette som är utbildad kostymsömmerska har valt att ägna sin tid till konsthantverk som också säljs i gårdsbutiken. Öströös kök stod också för den goda lunchen.

Jeanette Carlsson, Öströö fårfarm

Ingvor Johansson från Länsstyrelsen, Sven Anders Svensson på Leader och Josefina Andersson på Coompanion berättade bl.a. om ekonomisk rådgivning, bidrag och pågående projekt.

Ur slutdiskussionen:

- * Vi behöver ett svenskt ullklassificeringssystem. Fåravelsförbundet arbetar med detta. Norsk ullstandard kan Googlas och laddas ner. Räcker en översättning?
- * Det finns en enda ullklassificerare i Sverige med norsk certifiering: Kia Gabrielsson. Utbildningar för fårägare, fårklippare samt fullt certifierade ullsorterare behövs.
- * En produktmärkning Svensk ull skulle innebära att hela tillverkningsprocessen skett i Sverige.
- * www.ullformedlingen.se
- * Det saknas ett kamgarnsspinneri i Sverige.
- * Det finns efterfrågan på vissa produkter, och råmaterialet finns här, men ännu inga tillverkare. T.ex. yogamattor.
- * Mattväveri i Båstad är på uppgång efter en svacka.
- * Varför inte ett organiserat samarbete fårklippare – ullsorterare – ullstationer – spinnerier?
- * Starta en branschorganisation?

Gertrud S Sandberg på Rya Gård.

Ordförande

Annika Wahreus
Anfastorp Vilse-Kleva 52194 Falköping
Tel. 0515-725244, 070-4564935
e-post annika.wahreus@spray.se

V ordförande Ulrika Östh
Dalen, Möcklehult 145, 598 94 Vimmerby
Tel. 0492-61029, 070-6481095
e-post: ulrika.osth@dalenvimmerby.se

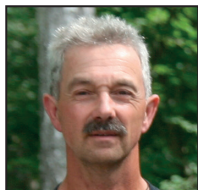
Sekreterare Carina Wenngren
Läby Österby 75592 Uppsala
Tel. 018-462726, 070-5236192
e-post sticarwen@telia.com

Sekreterare suppleant Birgitta Karlsson
Havsjöberg 3 52291 Tidaholm
Tel. 073-0799926

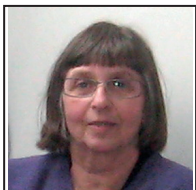

Kassör Christer Oskarsson
Korssele 10 91791 Dorotea
0942-10531, 070-2608961, 076-1285786
e-post korsselegarden@gmail.com

Kassör suppleant Kent Alexandersson
Bråten Hasslebacken 216, 472 93 Svanesund
Tel. 070-600 84 10
e-post kent.0304.44140@telia.com

Adjungerade styrelseledamöter

Ullbedömare Sonja Thyen
Stora Kortorp 145 Skogaholm 69492 Hallsberg
Tel. och fax 0582-43082, 070-3162924
e-post ullverkstan@telia.com

Kontaktperson färgade ryafår

Mona Stenberg

Vägsele 201 92193 Lycksele

Tel. 0950-24042, 073 0706472

Regionombud

Syd Götaland Birgitta Alexandersson

Bråten Hasslebacken 216, 472 93 Svanesund

Tel. 0304-44140, 070-8510312

e-post bia.hassle@telia.com

Mellan Svealand Göran Lundström

Blecket Bergsvägen 29 Rättvik

Tel. 070-5936613

e-post goran.lundstrom@yahoo.se

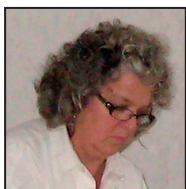

Södra Norrland Eleonor Gidlund

Jon Ersgården Flärke 339, 89693 Gideå

Tel. 0663-50002, 070 6471355

e-post eleonor@jonersgården.se

Norra Norrland Carina Oskarsson

Korssele 10 91791_Dorotea

070-2608961, 076-1285786

korsselegarden@gmail.com

Livdjursförmedlare: Kontakta ordföranden

Sammanställande i valberedningen: Birgitta Alexandersson

Foto: Birgitta Hörberg